

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ ТА ПЕРСПЕКТИВ РЕЦЕПТУРНОГО ТА БЕЗРЕЦЕПТУРНОГО ВІДПУСКУ ЛІКІВ У СВІТОВІЙ ФАРМАЦЕВТИЧНІЙ ПРАКТИЦІ

Г. Л. Панфілова*, Н. С. Богдан**

Національний фармацевтичний університет*

Буковинський державний медичний університет**

nataliabogdan1602@gmail.com

У сучасному суспільстві на аптечні заклади покладені не лише медико-фармацевтичні завдання. Все більшого поглиблення набувають питання активної участі аптечних закладів у розв'язанні важливих проблем розвитку національних систем охорони здоров'я. Одночасно з цим, аптеки повинні бути конкурентоспроможними та формувати дохід. Основним джерелом формування доходу аптек – є продажі лікарських препаратів (ЛП), медичних виробів та інших товарів аптечного асортименту. Найбільш привабливими з комерційної точки зору є реалізація безрецептурних ЛП. Позиціонування нових ЛП у сегменті безрецептурного відпуску ліків для деяких компаній постає як один із найважливіших напрямків діяльності на сучасному фармацевтичному ринку (ФР) Поєднання медико-фармацевтичної та комерційної складових в процесі реалізації безрецептурних ЛП й формує об'єктивні передумови для виникнення комплексу проблем щодо впровадження раціональної моделі відносин між клієнтами та працівниками аптеки. Означене ствердження дало нам можливість сформулювати основну мету досліджень.

Мета наших досліджень – аналіз проблем рецептурного та безрецептурного відпуску лікарських препаратів (ЛП) у світовій фармацевтичній практиці.

За даними аналізу та систематизації даних спеціальної літератури нами встановлено наступне. В європейській практиці ще у 1993 р. відмічаються процеси поступового зближення принципів віднесення ЛП до категорії рецептурних між країнами. При цьому, слід зазначити, що на глобальному рівні принципи віднесення препаратів до тієї чи іншої категорії відпуску так й не гармонізовані. Зміни в статусі активних фармацевтичних інгредієнтів відрізняються в різних країнах як щодо дати переведення в безрецептурні, так і щодо їх кількості. За оцінками маркетингових агенцій на глобальному рівні очікується зростання попиту на безрецептурні ліки вже до 2025 р.. Так, процес розробки нових найменувань ЛП не припиняється, а досвід їх застосування підтверджує безпеку та ефективність використання значної більшості з них для самостійного лікування у терапії симптомів, які легко визначити. Існує думка, що можливості для самостійної фармакотерапії будуть й далі зростати, у зв'язку з розширенням діапазону тих симптомів й нездужань, які можна успішно лікувати, використовуючи препарати, що відпускаються без рецепта лікаря.

Важливою умовою для ефективного самолікування є надання клієнтам аптеки повної інформації про ефекти, які мають певними найменування ЛП.

Очікується, що з кожним роком буде зростати економічний тиск на систему охорони здоров'я. Узагальнюючи результати досліджень можна стверджувати, що означене обумовлено такими важними факторами:

- суттєве, за останній час, підвищення рівня ранньої профілактики патологій, особливо хронічних захворювань;
- старіння населення у бік збільшення тривалості життя людей та зміна вікової структури населення у багатьох країнах;
- розвиток медичних технологій (серцево-судинної хірургії та нейрохірургії, трансплантації, замісної гормональної терапії, лікування орфанних патологій тощо);
- активний розвиток сегменту генеричних препаратів, які використовуються у лікуванні хронічних патологій та які хворі повинні приймати протягом тривалого періоду або пожиттєво;
- підвищення вимог до якості життя та до стану здоров'я людей;
- підвищення рівня рентабельності позиціонування генеричних препаратів на ринках країн, що активно розвиваються;
- поширення серед населення активної позиції щодо власного здоров'я, посилення тенденції розвитку профілактичної медицини.

На нашу думку, все вищесказане неминуче призведе до збільшення витрат на охорону здоров'я, а заохочення самостійного лікування – реальний спосіб зменшення тих витрат, що несуть національні системи охорони здоров'я. Окрім медичних працівників, розширенню практики відповідального самостійного лікування вдома будуть сприяти й фармацевти. Тому у майбутньому, фармацевтичні працівники можуть стикнутися зі зростанням інформаційного навантаження у процесі організації надання фармацевтичної допомоги та послуги під час реалізації безрецептурних препаратів. Спектр професійних компетенцій фармацевтичних працівників буде розширюватися й надалі.

Вже сьогодні, це яскраво проявилось під час введення карантину в наслідок поширення коронавірусної інфекції в світі. Так, фармацевтичні працівники стали не лише активно втручатися в процес ефективної реалізації концепції відповідального самолікування, а й займатися санітарно-просвітницькою роботою, а по деяких країнах також займатися й надання певних фармацевтичних послуг. Особливе місце зараз стали займати питання вакцинації населення фармацевтичними працівниками в аптеках під наглядом лікарів.

Підсумовуючи результати проведених досліджень можна стверджувати про наступне. По-перше, безконтрольному вживанню ЛП сприяє наявності неповної та недостовірної інформації про препарати, особливо це стосується тих груп ліків, які найчастіше вживаються та мають на ФР високі обсяги продажів та є рентабельними, насамперед – це препарати безрецептурного відпуску. По-друге, у різних країнах ЄС попри діючі єдині підходи щодо відбору та внесення ЛП у перелік рецептурних препаратів існують свої особливості у визначенні ліків групи безрецептурного відпуску із аптеки. В третє, в статусі АФІ відрізняються в країнах ЄС, як й щодо дати переведення в безрецептурні ЛП, так і щодо їх кількості в одній упаковці препарату.